

רב ארי קילסון: מראי מקומות- נדרים דף ס"א

- (א) **אלא לאו דאמר שנה, אלמא שנה כהשנה- פי' הר"ן, דאי הי' דין שנה כשנה א', אז הי' הדין דלא מיתסר בעבורה אלא בשנים עשר חדש כרוב שנים. אולם ע' בדברי הר"ן לקמן (סג. בסוף העמוד) דכ' דאפי' נודר בשנה א' הדין הוא דאסור גם בחדש העיבור, ולכאור' הר"ן סותר דברי עצמו, וכן הק' הש"ך (יו"ד ר"כ, ט"ו). וכ' הש"ך לחלק, דכאן מיירי הר"ן בעומד בר"ה ואומר שנה א', דאז ע"כ כוונתו ל"ב חודש, דאם הי' רוצה לנדור רק לשנה זו כפי מה שהוא, בין מעוברת בין פשוטה, הול"ל שנה זו, ומדאמר שנה א', ע"כ כוונתו לשנה א' כמו רוב שנים. אבל בהר"ן לקמן מיירי בעומד באמצע השנה ואמר שנה א', דאז אין רא' דכוונתו לומר שנה א' כמו רוב שנים, שהרי לא הי' יכול לומר שנה זו, דזה יהי' משמע רק עד ר"ה, ולכן על כרחו אמר שנה א', ואולי באמת כוונתו לשנה עם העיבור. אבל הרש"ש והשלמ"נ בשם הבית מאיר הק' דלפי הש"ך מהו ראיית הגמ' כאן, אולי ברייתא זו מיירי בעומד באמצע השנה, וא"כ ודאי אסור בה ובעיבורה, אפי' אם דין שנה כשנה א'. וכ' הבי"מ דאולי יש לדחות דהברייתא משמע בכל אופנים. אבל כ' דמסתבר כמש"כ הר"א ששון, דהר"ן חזר מדבריו כאן.**
- (ב) **ר"ן ד"ה ולענין הלכה- כ' הר"ן דכיון דבעיין לא אפשיטא, נקט' לחומרא דיום כיום א' דמי, ואסור מעת לעת. ולכאור' מבואר מדברי הר"ן דהחומרא הוא רק להיות יום א', אבל אין חומרא להיות כנדר להיום. והעיר הקרן אורה (ס: ד"ה והנה) דלכאור' יש נפק"מ ג"כ להיפוך, דיום א' הוא קולא והיום לחומרא, דהיינו דבנדר ליום א' יכול לאחר נדרו (אף דאולי אסור לעשות כן משום כל תאחר, ותלוי בראשונים לעיל, אבל מ"מ מהני), אבל בנדר להיום צריך לקיים נדרו מיד.**
- (ג) **איבעיא להו, אמר קונם יין שאני טועם יובל מאי- ביאר הר"ן דלאו דוקא דאמר בלשון הזה, דהא כיון דלא אפשיטא בעיין דלעיל, נמצא דאומר "יובל" צריך להחמיר כאילו אמר יובל אחד, וא"כ לא שייך למיבעיא אי שנת חמשים כלפני חמשים או אחר חמשים, אלא הכא באומר יובל זה עסקינן, וכי'. והק' ר' א"מ הורביץ, הא גם ביובל א' יש לשאול, האם אסור למ"ט שנים או לנ' שנים, וזה ודאי תלוי בר"י ורבנן, וא"כ למה אין שייך לשאול בכה"ג. ותי' דאולי כוונת הר"ן דודאי זה תלוי בדרי"י ורבנן, ואין שייך למיבעי עלי' [וצ"ע מהו החילוק בין זה לשאלת הגמ', ולכאור' הביאור הוא ע"פ הקרן אורה שהבאנו לקמן, דאף לדרי"י יובל עצמו שייך לכאן ולכאן, וא"כ הי' שייך לומר דשנת היובל עצמו אינו תלוי במחלקותם]. והרש"ש כ' דבאמת הי' יכול לשאול כן, אלא דמשמעות שאלת הגמ' הי' אם אסור ביובל עצמו או לא, וביובל א' אין השאלה על יובל עצמו, אלא השאלה הוא רק באיזה שנה כלה נדרו.**
- (ד) **פלוגתא דר"י ורבנן- ולענין הלכה, פסק הרמב"ם (שמיטה י', ז') כהחכמים, אבל תוס' בר"ה (ט. ד"ה ולאופוקי) הביא מהר"י דפסק כר' יהודה. אולם כ' החתם סופר כאן דכל המח' הוא רק בשנים שיובל נוהג, אבל עכשיו שאין יובל נוהג, כ"ע מודו דהדין כר"י דשנת היובל עולה לכאן ולכאן [ולא משמע מדבריו דבטל ספירת היובל לגמרי, ונתחיל לספור מתחילת בביאת משיח, אלא דלעולם מונין יובל, אלא דעולה לכאן ולכאן].**
- (ה) **פלוגתא דר"י ורבנן... ר"י אומר יובל עולה למנין שבוע- הק' הקרן אורה, למה הי' פשוט כ"כ להש"ס דלר"י מותר בשנת היובל, הא שנת חמשים עולה לכאן ולכאן, וא"כ הרי הוא חלק של היובל הראשונה ג"כ, ונמנה גם לפניו. וכ' דצ"ל דלר"י עיקר מנינו אחריו הוא.**
- (ו) **א"ל לר' יהודה, הרי הוא אומר שש שנים תורע שך ואין כאן אלא חמש- הק' החתם סופר, הרי בשבת בראשית לכאור' ג"כ שייך להק', הא כתיב ששת ימים תעשה מלאכה, והיכא שיו"כ חל באמצע השבוע הרי נמצא דאין כאן ששת ימי מלאכה. וכ' שיש חילוק יסודי בין שבת בראשית ובין שנת השמיטה. דבשבת בראשית, אין ששת ימים של מלאכה גורמים לקדושת שבת, אבל בשמיטה, אין שנה ידוע שבעצם ראוי להיות שמיטה יותר משאר שנים, אלא תלוי בכניסת כלל ישראל לארץ וכיבוש הארץ. דהיינו, דשנה שנכנסו וכבשו נחשב לשנה א' של שנות השמיטה, ואם היו נכנסים שנה שלאחריו, אז הי' שנה זו נחשב לשנה ראשונה של השמיטה. וא"כ, נמצא דשפיר מובן דשנת השמיטה תלוי בשש שנים של מלאכה, וא"כ שפיר הק' דצריך להיות ו' שנים ממש, משא"כ בשבת בראשית אין שייך להק' כן.**
- (ז) **ורמינהי מי שיש לו שתי כיתי בנות וכו'- קו' הגמ' הוא, דהא מצינו דר"מ ור' יוסי חולקים להיפוך לענין מיחת איניש נפשי' לספיא, דר' יוסי ס"ל דאין מחית איניש נפשי' לספיא, ור"מ ס"ל דמחית. והק' הרשב"א (סוף יט:), מהו הקו' מר' יוסי על ר' יוסי, הרי לתרץ בפשיטות, דמה דמיקל ר' יוסי הוא משום דבכה"ג חמור ספיא מודאו, דבספיקן כולם אסורים ובודאו רק א' אסור, משא"כ לענין נדרים, דספק אם נדרו חל על פסח אינו חמור מאם ודאי חל נדרו על פסח. ותי' דאה"נ, קו' הגמ' כאן באמת אינו על ר' יוסי, אלא הסתירה הוא רק לשי' ר"מ, דאם בנדרים ס"ל דלא מחית איניש נפשי' לספיא, כ"ש בספק קידושין, וסיים דעדיין צריך תלמוד.**

- (ח) **כולן אסורות חוץ מקטנה שבקטנות** - הק' בספר המקנה (קידושין סד: ד"ה למימרא), לימא דאזלי' בתר רוב, ורוב הנשים שבספק מותרות ניהו, ולימא דכ"א אינה מקודשת. וכ' לתרץ ע"פ דברי המרדכי בחולין, דכ' דאין שייך ביטול ברוב אלא בדבר שהי' ניכר איסורו מקודם, ורק אח"כ נתערב. אבל דבר שמתחלת איסורו כבר הי' נתערב, בכה"ג לא אמרי' שיהי' בטל ברוב. ותמה בשיעורי ר' שמואל (קידושין אות תלו), הא קר' המקנה הי' מכח הדין אזלי' בתר רוב, ודברי המרדכי הם רק הגדרה של הדין ביטול ברוב, וא"כ לכאור' לא תי' קושייתו. והוא כ' לתרץ ע"פ היסוד של הגר"ש שקאפ, דבכה"ג דעושה מעשה קידושין שהוא ספק מעיקרו, דאין הביאור דחל הקידושין על א' מהן, רק דאיננו יודעין איזה מהן מקודשת, אלא ההחלטה קידושין הוא חלות ספק קידושין על כולם, וא"כ בודאי אינו מתחיל קר' המקנה, שהרי אין כאן תערובת, כ"א מהן הן "ודאי" ספק מקודשת. ועוד תי' ר' שמואל דאפי' אם אמרי' דהקידושין חל על א' מהן, אלא דאיננו יודעין איזה מהן, י"ל דמ"מ אין שייך ללכת בתר רוב, דלא אזלי' בתר רוב אלא היכא דהספק בא מחמת התערובת, שיש דבר איסור, ויש גם דברים של היתר, ונתערבו יחד, וממילא חל ספק. אבל כאן, הרי בכל א' יש סיבה להסתפק אולי היא המקודשת, ואין התערובת גורם הספק, אלא כל א' היא ספיקת עצמה, ובכה"ג לא אזלי' בתר רוב.
- (ט) **מוחלפת השיטה** - ע' בר"ן שהביא מהסוגיא בקידושין דמסיק דאי"צ להחליף השיטה, אלא דיש לחלק, דכאן נח' בלשון, ואין כאן מח' במחית נפשי' לספיקא בכלל. וכ' הר"ן דקיי"ל כסוגיין, משום דהברייתא כאן מבואר כן. אבל הביא מהרמב"ן דחולק ופסק כהסוגיא שם, ולא ביאר הר"ן איך יישב הרמב"ן הברייתא דכאן, דמבואר דצריכין להחליף השיטה. וע' בריטב"א דכ' דמה דהרמב"ן העדיף תי' הגמ' שם על תי' דהגמ' כאן, הוא משום דעדיף טפי לקיים מתניתין מלקיים ברייתא, וא"כ א"ש טפי להחליף הברייתא ולא להחליף מתני' דכאן. ובשו"ת רדב"ז (חלק ח', קמ"ו) כ' דהרמב"ן ס"ל דכיון דהגמ' בקידושין אינו מביא ברייתא זו, ע"כ ס"ל דלא מתניא האי ברייתא בבית המדרש ולא בר סמכא הוא. א"ע שמחליפין הברייתא בסוגיין, ועדיף לאפוכי הברייתא מלהפוך המשנה, וע"ש עוד מש"כ בזה.
- (י) **זה הכלל, כל שזמנו קבוע וכו'** - הר"ן הביא מהירושלמי דחוקר במי שנודר מן היין עד שיהא משתה בני, האם זה נחשב כזמנו קבוע, או דלמא כיון דיכול לדחותו אינו נחשב זמנו קבוע, ולא אפשר ללחומרא. ולכאור' תמוה, שהרי הר"ן על המשנה ביאר דהא דזמנו קבוע היינו שיש זמן קבוע להמשכתו, שהרי ודאי אסור עד שיגיע, וכל השאלה הוא אם אסור גם כל זמן המשכתו, וא"כ אין שייך לומר דהקובע מה שהוא זמן קבוע הוא אם אין זמן קבוע להתחלתו, אלא אם זמן קבוע להמשכתו, וכמש"כ הר"ן. וא"כ, מהו הביאור בשאלת הירושלמי, מה שייך הא דשייך לדחות זמן משתה בנו להשאלה אם נחשב זמן קבוע או לא. והביא שהר"ן לקמן ביאר דשאלת הירושלמי הוא אם הנדר הוא עד שיגיע זמן שהי' הוקבע מתחלה להיות המשתה, או אם הנדר הוא עד שיהי' המשתה למעשה, אבל א"כ אין שייך הירושלמי לדין דמתני' כלל, וצ"ע.